

Oude Kerk, zondag 14 maart 2021
Vierde zondag van de Veertigdagentijd
ds. Johan Meijer

gelezen: Johannes 6: 1-15

titel: Stemadvies

overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

Na de overdenking horen wij instrumentale muziek en daarbij zien wij de afbeelding van een bordje dat zich in mijn spreekkamer bevindt. OP het bordje zien we een mozaïek, met daarop een mand met vier broden en twee vissen. Deze mozaïek is te vinden in de zogeheten Broodvermenigvuldigingskerk, in het Tabgha, Israël. De eerste vermelding over deze kerk stamt uit het jaar 380, toen de Spaanse pelgrim Egeria die plaats bezocht en ze schreef er over, net als over de liturgische invulling van de dagen van Pasen. De Boordvermenigvuldigingskerk, zo schrijft ze, is gebouwd op de plaats waar Jezus het brood op een steen gelegd zou hebben, deze steen was tot altaar gemaakt en de kerk was er omheen gebouwd. En daar dus ook dat mozaïek, vier broden, twee vissen... Maar waarom vier broden, het waren er toch vijf? Het vijfde brood is Christus zelf, die in de viering van Eucharistie aanwezig komt in het brood.

Het verhaal over de wonderbare spijziging dat we hoorden in de woorden van Johannes, dat verhaal hoort bij deze zondag, de vierde in de Veertigdagentijd. Het was in deze tijd van het jaar dat er twintig jaar geleden een gesprek was met een beroepingscommissie in het Noorden. Twee van de vragen die me bij zijn gebleven waren: Stel je moet voorgaan op de zondag voor de verkiezingen, geef je dan ook een stemadvies en zo ja welke? De andere vraag was: stel je moet preken over de wonderbare spijziging, zeg je dan ook dat de mensen allemaal een eigen lunchpakketje bij zich hadden? En laten nou net die twee bij elkaar komen vandaag. Het is de zondag voor de verkiezingen en de wonderbare spijziging is het evangelie van deze zondag.

Het antwoord op de eerste vraag werd dat er een stemadvies zou klinken en dat die zou luiden 'Ga stemmen'. Maak gebruik van je democratisch recht om je stem te laten horen. Nu vermoed ik dat de vraag die me gesteld was een andere achtergrond had, misschien wel het aftasten wat mijn persoonlijke politieke kleur zou zijn, of misschien wel: welke partij ik aanhing. Het was in die gemeente ooit gebeurd dat er aan de pastorie twee verkiezingsposters hingen, de één van de partij van de predikant, de ander van die van zijn vrouw en dat waren twee nogal verschillende partijen. En wie weet was het ook een stille hoop dat ik als vanzelfsprekend van het CDA zou zijn, want dat was in gereformeerde kringen toch nog wel een beetje de standaard, met daarbij dan ook Dagblad Trouw en de NCRV-gids. Wij leven in een heel andere tijd, waarin dat 'is-gelijk-teken' niet meer zo geldt, althans in gemeenten zoals de onze. De tijd van de verzuiling is voorbijgegaan, en het palet aan politieke kleuren en voorkeuren werd ruimer. Er zijn kerkgemeenschappen waarin vandaag een stellig advies zal klinken, namelijk om SGP te stemmen, omdat daar geloofsovertuiging en partij nog min of meer samenvallen. Maar hier, uit mijn mond, het advies: ga stemmen! En dat niet om me te verschuilen en geen kleur te bekennen, maar wel uit de overtuiging dat kansel en partijpolitiek niet bij elkaar horen en dat geloofsovertuiging en levensbeschouwing achter je politieke keuze niet opgesloten hoeft te zitten in een partij waar een C in voorkomt. Werd niet ooit de PvdA mede opgericht door predikanten, zei premier Rutte niet in zijn Protestantenlezing op Hervormingsdag 2020 dat zijn geloof hem motiveert, en Sigrid Kaag ziet als haar grootste inspiratiebron de moeder-overste van een kindertehuis in Bethlehem, zuster Sophie.

Maar kun je er dan niets over zeggen in de kerk? Moet de scheiding van kerk en staat als het ware zo waterdicht zijn dat je niets mag zeggen over de politiek, over tendensen die we waarnemen in de samenleving, over ontwikkelingen die op spanning staan met het hart van het evangelie? Heel ons leven, heel onze werkelijkheid, heel ons doen en laten, en daar hoort ook de politiek bij, zou je als het ware moeten kunnen spiegelen aan het Evangelie als je zegt een volgeling van Jezus te zijn. Dan neem je als het ware zijn partijprogramma serieus en dan integreer je dat in je eigen leven met alle keuzes die daarbij horen. Het programma van Jezus is geworteld in de Thora van de Eeuwige, en wordt door Jezus krachtig tot klinken gebracht in zijn bergrede. Of neem die indrukwekkende woorden uit Matteüs 25, over de werken van de barmhartigheid: ik had honger, jij kwam me voeden, ik zat gevangen, jij kwam me bezoeken, ik was naakt, jij kleetde mij. Die eenvoudige basis als levenshouding, als noodzaak om het leven en het samenleven leefbaar te houden en meer dan dat: om het wellevend te laten zijn. En van daar uit, met Thora en Evangelie als basis voor je geloofsovertuiging, is er wel degelijk kritisch te kijken hoe het er in de samenleving aan toegaat en daar mag je, of misschien móet je, vanuit het geloof soms ook kritische dingen over zeggen. Iemand zei me: de kerk laat veel te weinig haar kritisch geluid horen in deze maatschappij, een beetje meer maatschappijkritiek zou je toch verwachten?

De dichter, priester en bijbels-theoloog Tom Naastepad, wiens werk ik bestudeer, had een maatschappijkritische en profetische inslag en hij getuigde daarvan in zijn leerhuizen, in zijn overdenkingen, in zijn gebeden en ook in zijn liederen. Hij schreef een lied, het staat in ons Liedboek, voor hen die ons regeren, lied 994.

*Voor hen die ons regeren
de hoofden van het land
bidden wij God de Here
om ootmoed en verstand,
dat zij bewaren hecht en recht
al de getuigenissen
die ons zijn aangezegd.*

*De sterken die bewaken
de wegen met hun woord:
dat zij ook zullen dragen
de zwakken in de poort,
want hoofd en lichaam zijn in pijn,
en niemand wordt behouden
als zij verlaten zijn!*

*Wij bidden ook om vrede
de aftocht van geweld:
Heer, dat wij niet vergeten,
hoe Gij de namen telt,
bewaars het land voor overmoed
en voor het blinde razen,
de stemmen van het bloed.*

*O God, Gij moet regeren
tegen het onverstand
wij dienen vele heren
tot schade van het land.
Gij zijt genade, uw bevel
doet leven en vergeven,
O God van Israël.*

Naastepad deed niet aan partijpolitiek, maar was wel uitermate kritisch op de politiek, met name op partijen met een C in de naam en dat betekende concreet ook wel eens een pittige brief naar het Torentje, net name als daar een premier zat met een Christelijke achtergrond. Hij hield dan een spiegel voor, hoe de God van Israël met zijn Thora, en Gods Zoon Jezus de gerechtigheid belichamen, die in al te menselijke belangen soms het onderspit moet delven.

En wat zeg je over de wonderbare spijziging? Was het een soort American Party, waarbij iedereen wat van huis had meegenomen? Zodat we het wonder misschien wat beter kunnen hanteren in een rationele tijd dat we niet meer zo van de wonderen zijn?

Wat daar gebeurde, toen Jezus de zee over was gestoken, die van Galilea, van Tiberias, en toen hij een berg opklom en daar in een grote weide de mensenmenigte laat neerzitten en aanliggen... Wat gebeurde daar precies? Dat zou de zelfde vraag kunnen zijn als bij de Bruiloft te Kana, hoe water wijn werd, in een grote hoeveelheid. En hier worden vijf gerstebroden en twee vissen tot voedsel voor vijfduizend. Hoe kan dat? Als we zouden bedenken dat Jezus hier tovert, dan hebben we het mis. En er is ook geen handleiding voor een trucendoos. Zo denken evangelisten niet, zij denken steeds geheel en al in de lijn van het Aloude Eerste Testament, met de Thora als basis. En laat die nou bestaan uit vijf boeken van Mozes, vijf broden. En dan heb je de Profeten én de Geschriften: twee vissen. In getalsymboliek waarin de evangelisten grossieren, wordt duidelijk een ander verhaal neer gezet. Vijf en twee is zeven en zeven was voldoende voor vijfduizend op de heuvels langs de zee, waar de in de Vrede van Tiberias Jezus in het zachte gras de mensen lief had en genas én in hun midden stond.

Hier wordt een grondslag geopenbaard voor een samenleven zoals God het heeft bedoeld, waar ontferming is voor de mens, de mens in nood. Waar liefde is voor elkaar, waar gelijkheid geldt, en het brood en de vis eerlijk wordt gedeeld en verdeeld. Waar niemand naar huis gestuurd wordt met lege maag. Waar gerechtigheid geldt en genade.

Dat wonder wil ook ons overkomen als wij onze harten daarvoor openen, onze handen daarnaar uitstrekken, en onze stemmen in die richting durven spreken.

Amen